

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Κωνστ. Α. Σαράφη Πιτζιπιουῦ ὑποπλοιάρχου τοῦ Βασιλ. ναυτικοῦ Ἑλληνικὸς αὐτοκρατορικὸς στόλος. Ἐν Ἀθήναις, 1907. Εἰς 8ον σ. 5', 382.

Ἦδη ὅτε πρὸ δύο ἐτῶν, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1905, ἡ ἀθηναϊκὴ Εἰκονογραφημένη ἤρχισε δημοσιεύουσα μελέτημα τοῦ κ. Κωνσταντίνου Σαράφη περὶ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ στόλου, εἵλκυσε τοῦτο τὴν προσοχὴν τῶν περὶ τὰ βυζαντιακὰ πράγματα διατριβόντων, οἵτινες ἀνέμενον τὴν ἐν ἐνότητι δημοσίευσιν τοῦ ὅλου ἔργου καὶ τὴν δικαιολογίαν τῶν ἐν αὐτῷ ἐκτεθειμένων, ὅπως ἐξενέγκωσι κρίσιν περὶ τῶν κατ' αὐτό. Τοῦτο δὲ ἰδίως ἐπιβάλλεται μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀνά χεῖρας βιβλίου, ἐν ᾧ παρέχονται ἀφθονώτερον τὰ στοιχεῖα τῆς κρίσεως.

Ὅτε ὁ κ. Σαράφης ἀπέστειλε τὸ βιβλίον εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος, τὸ πρῶτον ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει αὐτοῦ γεννηθὲν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐκδότου αὐτοῦ αἶσθημα ὑπῆρξε τὸ τῆς καταπλήξεως ἐπὶ τῇ νέᾳ ὕλῃ, ἣν παρέχει περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου ὁ συγγραφεύς. Εἶχον ἄλλοτε τὴν εὐκαιρίαν, κρίναι τὴν περὶ τοῦ ναυτικοῦ τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα πραγματεῖαν τοῦ κ. Μιχαὴλ Γούδα (Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Α' σ. 123) νὰ πραγματευθῶ τὰ κατὰ τὰς περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος ὑπαρχούσας πηγὰς καὶ ὑποδείξω τινὰς νέας. Ἀλλὰ πᾶσαν προσδοκίαν ὑπερέβαλε τὸ πλῆθος τῆς νέας ὕλης τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Σαράφη καὶ τὸ ποικίλον τῶν λεπτομερῶν εἰδήσεων περὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου. Δι' αὐτοῦ ἐφαίνοντο λυόμενα πλεῖστα ὅσα ζητήματα, πληρούμενα μεγάλα κενὰ, διαλευκαινόμενα ἐν λεπτομερείᾳ πλεῖστα ὅσαι ἄγραφοι μέχρι τοῦδε σελίδες τῆς ἱστορίας τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου τοῦ Βυζαντίου. Τὸ ὅλον παρουσιάζετο αὐτόχρομα ὡς ἀποκάλυψις. Ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ χαρακτήρ τοῦ ἐν θέματι ὑπερόχως σπουδαίῳ ὅλως νέου καὶ σχεδὸν πλήρους κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἄλλας ἐκφάνσεις τοῦ βυζαντιακοῦ βίου, ἐν αἷς αἱ νέαι

ἀποκαλύψεις εἶνε σποραδικαὶ καὶ αἱ προσθήκαι πᾶν ἄλλο ἢ ῥαγδαῖαι, ἐγέννησεν ἐν ἐμοὶ μεγάλους δισταγμούς. Ἡύξησε δὲ τούτους εὐθύς ἀμέσως ἡ θέα τοῦ ἐν σ. ε' πανομοιότυπου τοῦ χειρογράφου, ὅπερ ὑπῆρξεν ἡ κυρία βᾶσις τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κ. Σαράφη.

Περὶ τῆς πηγῆς ταύτης ταῦτα καὶ μόνα λέγει ὁ κ. Σαράφης ἐν τῷ Προλόγῳ (σ. δ' - ε'). « . . . Οὐδὲν ἴσως θὰ κατωρθοῦμεν, εἰ μὴ πρό τινων ἐτῶν ἀνευρίσκομέν χειρόγραφα τινὰ ἀνέκδοτα, ἅτινα διαπραγματεύονται ἐκτενέστατα καὶ ἐπὶ συνέχειαν περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Αὐτοκρ. Στόλου ἀπὸ τῆς δεσποτείας Ῥωμαίων ἄχρι θανάτου τοῦ Κωνσταντίνου ΙΑ' Παλαιολόγου - Δραγάση. Ἐκ τῶν πολυτίμων δ' ἐν λόγῳ εὐρημάτων, ἅτινα δὲν ἀπομνημονεύουσι τὰ γεγονότα κατὰ σειράν τινὰ τῶν βασιλείων καὶ συγκεκριμένων, συνιστῶντα ὡσεὶ ἀφηγηματικὴν κριτικὴν μετὰ παραβολῶν κατὰ χώρας καὶ παραδειγματισμοῦ εἰλημμένων ἀπὸ καταστάσεως, ἣτις ὑποτιθεταὶ πασίγνωστος, ἐπεδιώξαμεν ἀρυόμενοι τὴν μόρφωσιν συνόλου, ὅπερ νὰ πληροὶ τοὺς ὅρους περιληπτικῆς τινος ἀνασκοπήσεως τοῦ τε κεφαλαίου καὶ τῶν συναφῶν αὐτῷ ἀρχῶν ἢ ὑπηρεσιῶν τῆς τῶν Βυζαντινῶν πολιτείας. Τὰ μὲν δῆλα δὴ ἐρανισθέντες ἀπὸ τῶν διαλαμβανόμενων ἐκεῖσε σημειωμάτων πάνθ' ὅσα οὐσιώδη φαίνεται ὅτι δὲν ἠλλοιώθησαν διὰ τῆς παρόδου τῶν αἰώνων, τὸ δὲ περισυλλέξαντες καὶ παραθέσαντες ὅ,τι ἐπεξηγεῖται πολλαχοῦ ὅτι ὠνόμαζε τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων ναυβατῶν κατὰ τὴν συνήθη τότε ὀροθεσίαν καὶ συμπληρώσαντες ἅμα διὰ τῶν διδομένων πληροφοριῶν τὰ βεβαιωμένα νῦν ἱστορικῶς, διεγράψαμεν μέθοδόν τινὰ ὡς ἐνῆν ἀκριβεστέρην, ἣς τὰς γλωσσικὰς παρατηρήσεις μετὰ τῶν ἀπορρεόντων πορισμάτων δέδοται νὰ ἐπενέγκωσιν οἱ μεμνημένοι τὸ τῶν περιγραφόμενων εἶδος. Παρέχοντες δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δεῖγμά τι τῆς παρακαταθήκης ἐκείνης ἐπιφυλασσόμεθα ὅπως, ἂν ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ, προθῶμεν βραδύτερον εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐνεστῶσης μελέτης δι' εἰδικῆς, εὐρείας καὶ λεπτομεροῦς ἐφ' ὅσον δυνάμεθ' ἀναλύσεως· νῦν δὲ σημειοῦμεν ἀπλῶς ὅτι κατὰ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν ἡ συνόλη ὑφ' ἡ τοῦ περιεχομένου ἐν τῷ ἀνά χειρας φύλλῳ, ἣτις διήκει ἀμετάβλητος ἐπὶ 2085 ἐτέρων ἐκ χονδροῦ χάρτου, πείθει περὶ τῆς μεταφορᾶς παλαιότερου τινός, ἀπροσδιορίστου δ' ὁμῶς χρονογραφήματος ὑπ' ἀξέστου

μελετητοῦ, ὅστις καὶ συνεπλήρωσε τοῦτο κατ' οὐδαμοῦ δηλουμένην ἐποχὴν».

Ἐκ τῶν λεγομένων ἐνταῦθα, ἅτινα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι καὶ ὡς δείγμα τοῦ στρυφνοῦ καὶ δυσκάμπτου ὕφους τοῦ συγγραφέως, γίνεται δῆλον, ὅτι ὁ κ. Σαράφης εἶχε πρὸ αὐτοῦ χειρόγραφον 2085 φύλλων ἐπὶ χονδρῶ χάρτου, κατ' ἄδηλον γεγραμμένον χρόνον, ὅπερ ὑπολαμβάνει προερχόμενον ἐξ ἀντιγραφῆς κώδικος παλαιότερου, συμπληρωθέντος ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως.

Ἄλλ' ἴδωμεν κατὰ πόσον ἔχουσιν οὕτω τὰ πράγματα. Καὶ πρῶτον ἡ θεὰ τοῦ πανομοιοτύπου πείθει, ὅτι ὁ γράψας δὲν εἶνε ἀνὴρ τῶν βυζαντιακῶν χρόνων. Ἡ γραφὴ αὐτοῦ, ἐξεταζομένη παλαιογραφικῶς, πρὸς οὐδεμίαν τῶν ἐποχῶν τῆς βυζαντιακῆς γραφῆς ἀνταποκρίνεται. Ὁ δὲ χονδρὸς χάρτης, περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ κ. Σαράφη, ἐπηύξησεν, ὡς εἰκὸς, τὰς ὑπονοίας μου περὶ σκαιοῦ κατασκευάσματος τῶν νεωτέρων χρόνων. Διὸ, μετακαλεσάμενος ἅμα τῇ τῇ κατὰ Μάρτιον ὑπερμεσοῦντα ἐκδόσει τοῦ βιβλίου τὸν συγγραφέα, προθύμως ἀνταποκριθέντα εἰς τὴν ἐμὴν πρόσκλησιν, παρεκάλεσα νὰ ἴδω δείγματ' αὐτοῦ τοῦ χειρογράφου, ὅχι ὅπως πεισθῶ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, περὶ ἧς οὐδαμῶς ἐδικαιούμην νὰ ἀμφιβάλλω, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν βεβαίωσιν ἀνδρὸς, οἷος ὁ κ. Σαράφης, ἐντιμὸς ἀξιωματικὸς τοῦ Βασιλικοῦ ἡμῶν ναυτικοῦ, ἀλλ' ὅπως διὰ τῆς αὐτοψίας ὀδηγηθῶ εἰς τὴν διαφώτισιν τοῦ περιέργου ζητήματος. Πράγματι δὲ τὰ ἐπιδειχθέντα μοι φύλλα τοῦ χειρογράφου μ' ἔπεισαν ἀδιστακτως, ὅτι τοῦτο ἦτο νεώτατον. Τὰ φύλλα ταῦτα συνίσταντο ἐκ χονδρῶ χάρτου ἔχοντος ἐνιαχοῦ μὲν ἰῶδες, ἐνιαχοῦ δὲ ἐρυθρωπὸν χρῶμα, ἐπαχθὲν διὰ χημικῆς τινος οὐσίας, ὅπως δοθῆ εἰς τὰ χειρόγραφα χαρακτηρ παλαιότητος. Καὶ ἡ μὲν γραφὴ εἶνε συνήθως ὅποια ἡ τοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ κ. Σαράφη πανομοιοτύπου, ἐν πλείστοις δὲ φύλλοις, καθ' ἃ οὗτός μ' ἐβεβαίωσεν, εἶτι ἀγροικοτέρα καὶ μᾶλλον βεβιασμένη ἀμετὰ καταφώρου πως τῆς προσοχῆς ὅπως μὴ φανῆ ὑστερῶν τοῦ ἐτέρου ἀντιγραφέως κατὰ τὴν τεχνοτροπίαν, εἴτε μὴ περιπέση εἰς σφάλματα». Αἱ δὲ εἰκόνες, ἃς καὶ ὁ κ. Σαράφης παρέλαβε, καλλωπίσας αὐτάς, εἶνε ἐσχεδιασμένα διὰ γραφίδος ἀτέχνως καὶ ἀκατασκευῶς. Εἶνε προδηλότατον, ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν κατασκευάσμα ὅχι ἀρχαιότερον τῶν μέσων περίπου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος.

ἼΑλλὰ τίς ὁ κιβδηλεύσας καὶ ὁποῖος ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ;

Πρὸ πάσης ἀπαντήσεως εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὀφείλω νὰ γνωρίσω εἰς τὸν ἀναγνώστην, ὅτι κατὰ τὰνακοινωθέντα μοι ὑπὸ τοῦ κ. Σαρράφη ατὰ φύλλα ἀπεκαλύφθησαν κατὰ μέρος μὲν εἰς μέγα δέμα ἐντὸς ἐρμαρίου τοῦ τοίχου, εὑρισκόμενου ὑψηλὰ καὶ στεγνοῦ, ὅπου καὶ θρυαλλίδες (φυτίλια) καὶ ἄλλα ἴχνη τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας ἦσαν ἀποθηκευμένα. Κατὰ δὲ τὸ πολὺ κατέκειντο καὶ που ἦσαν διάβροχα φύρδην μίγδην ἐν τινι κιβωτίῳ ξυλίνῳ παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ἰσογείου πατώματος τοῦ πύργου ἐν τῇ νήσῳ....., ἐνθα συνερριμμένα καὶ διάφορα παλαιόπανα τοῦ πλυντηρίου μετὰ κλάδων δένδρων καὶ καυσοξύλων καὶ κηπουρικῶν τινῶν εἰδῶν. Τούντεῦθεν δὲ ἡ ἄδηλον ἀπὸ πόσου χρόνου ἀνομοιότης τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀτμοσφαιρικῆς ἐπηρείας καὶ τῆς ἐδαφικῆς ὑγρασίας καὶ τῶν ἄλλων ὄρων τῆς συντηρήσεως, ἥτις καταδηλοῦται ἐκ τῆς ἀλλοίας διαχρώσεως τῶν φύλλων καθ' ἑκάστην συστάδα καὶ ἐκ τοῦ ὑφισταμένου προσέτι ποικίλου κατὰ χώρας βαθμοῦ τῆς καταστροφῆς, εἰ μὴ καὶ ἡ ὑφὴ τοῦ χρησιμεύσαντος χάρτου ἦν οὐχὶ ἡ αὐτὴ καθ' ὅλον τὸ ἔργον, ἐπηρεάσατα οὕτω τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν τῶν χειρογράφων ».

Διὰ λόγους σοβαροῦς δὲν μοι ἐπιτρέπεται νὰ ὀνομάσω τὴν νῆσον, ἐν ἣ ὁ πύργος ὁ κατακρύπτων τὰ χειρόγραφα, εἰ καὶ ἐδήλωσέ μοι αὐτὴν ἐμπιστευτικῶς καὶ ἐν ἐχεμυθίᾳ ὁ κ. Σαρράφης. Ἄρκοῦμαι δὲ μόνον παρατηρῶν, ὅτι ἡ νῆσος αὕτη δὲν εἶνε ἡ Σύμη. Καὶ ὁμως ὁ τε χρόνος καὶ ὁ τρόπος τῆς νοθείας φέρουσιν ἀμείσως εἰς τὸν νοῦν τὸν πολυθρύλητον κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος πλαστοουργὸν μεσαιωνικῶν χειρογράφων Κωνσταντῖνον Σιμωνίδην τὸν ἐκ Σύμης. Περὶ τοῦ πλαστογράφου τούτου, οὐ τὰς κιβδηλείας ἀπεκάλυψαν, ὁ Κουμανούδης, ὁ Μουστοξύδης, ὁ Ῥαγκαβῆς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος, ὁ ἔπειτα γενόμενος ἀρχιεπίσκοπος Σύρου. Ἴδε Σ. Κουμανούδην ἐν Νέα Ἑλλάδι 1848 - 1851 ἀρ. 22, 27, 44, 89, 92, 102, 103 καὶ Πανδώρα Τόμ. Β' (1851) σ. 754.— Μουστοξύδου ἐπιστολὴν ἐν Πανδώρα Τόμ. Α' (1850-1851) σ. 262 κ.έ.,— Ῥαγκαβῆν αὐτόθι σ. 551 κ.έ. 565 κ.έ. Τόμ. Β' (1851 - 1852) σ. 595 κ.έ. — *A. Lykurgos Enthüllungen über den Simonides - Dindorfschen Uranios*. Ἐν Λειψία. 1856. — Σ. Βουτυρᾶ Λεξικὸν Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1889 Τόμ. Ζ'

σ. 580 κ. ε. ἐν λ. Σιμωνίδης. Εἶνε δὲ γνωστὸν εἰς πάντας, ὅτι ὁ περιβόητος Σιμωνίδης ἐτεχνούργησε παντοίους ἀνυπάρκτους συγγραφείς, οἷον Μελέτιον τὸν Χῖον τὸν γράψαντα τὴν πολυθρύλητον Συμαίδα, τὸν Οὐράνιον, Εὐλύρον τὸν Κεφαλλῆνα, Ἱεροδάμαντα τὸν Συμαῖον, Θρασυκλέα τὸν Ῥόδιον, Κλέανδρον τὸν Λακεδαιμόνιον, Φόρβαντα τὸν Κερκυραῖον καὶ ἄλλους πολλούς. Χαρακτηριστικώτατον δὲ εἶνε, ὅτι ὁ Σιμωνίδης προσεκόλλα συστηματικῶς εἰς ἕκαστον τῶν νέων του συγγραφέων καὶ τὴν πατρίδα αὐτοῦ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτὸ ἔπραττεν ὡς πρὸς τὰς ἄλλας πηγὰς τὰς ὑπὸ τῶν τοιούτων συγγραφέων δῆθεν ἀναφερομένας. Πρβλ. Κ. Σιμωνίδου Γεωγραφικά τε καὶ Νομικά τὴν Κεφαλληνίαν ἀφορῶντα. Ἀθήνησι. 1850 σ. ε' κ. ε. Τοῦτο δὲ τὸ ἐξαιρέτως χαρακτηριστικὸν τῶν πλαστοουργιῶν τοῦ Σιμωνίδου, θέλοντος νὰ στηρίξη τὰς ἰδίας μυθεύσεις εἰς δῆθεν ἀρχαίας πηγὰς καὶ ἀγωνιζομένου ἀκριβῶς νὰ ὀρίξη ταύτας, ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν ταῖς σελίσιν τοῦ χειρογράφου ἐν αἷς περιλαμβάνονται τὰ ὀνόματα τῶν βυζαντιακῶν νηῶν (σ. 136 κ. ε.). Ὁ παράδοξος οὗτος κατάλογος, ἐν ᾧ εὐρίσκομεν πλεῖσα ὅσα ὀνόματα πλοίων, περὶ ὧν ἀναμφηρίστως ἐκ τῶν προτέρων δυνάμεθα νὰ ποφανθῶμεν, ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἦσαν βυζαντιακὰ, εἶνε κατὰ τὸ χειρόγραφον εἰλημμένος ἐκ τοῦ Πλοιολογίου Γαβρᾶ τοῦ Σαμίου! Ὁ σιμωνίδειος χαρακτήρ εἶνε ἐμφανέστατος ἐν τούτῳ τῷ δείγματι. Ἀλλὰ τὸν χαρακτήρα τοῦτον φέρει καὶ τὸ ὅλον χειρόγραφον, ἐν ᾧ παραδόξως ἀναμιγνύονται γνωστὰ καὶ ἀληθῆ μετὰ πλαστῶν καὶ νέων ἐν συμφυρμῷ ἄλλοκότῳ, ὅστις ἔχει σκοπὸν τὴν ἐπίδειξιν νεοφανείας καὶ τὴν ἐπίφασιν γνώσεως καὶ τῶν ἐσχάτων λεπτομερειῶν περὶ θεμάτων, ἅτινα τέως ἦσαν σχεδὸν ἐντελῶς ἀγνωστα, τῆς νέας ὕλης τῆς παρουσιαζομένης ὡς ἀρχαίας λαμβανομένης ὡς τὸ πλεῖστον ἐξ αὐτοῦ τοῦ νέου κόσμου καὶ ἐξ ἐπαγωγῆς μετὰ τῆς ἰδιαζούσης τάσεως νὰ φανῆ, ὅτι τὸ νέον καὶ σύγχρονον ὑπῆρχεν ἤδη κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ μόνον διελάνθανεν ἡμᾶς μέχρι τοῦδε.

Τὰς τοιαύτας χαρακτηριστικὰς καὶ σταθερὰς συνηθείας τῆς σιμωνιδείου πλαστοουργίας ἀνευρίσκομεν καὶ ἐν τοῖς χειρογράφοις, ἐξ ὧν ἀπήρτισε τὸ βιβλίον αὐτοῦ ὁ κ. Σαράφης. Διὸ οὐδαμῶς διστάζω νὰ προσγράψω καὶ ταῦτα εἰς τὸν πολὺν Συμαῖον πλαστοουργόν. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἴναι νὰ φέρω τοῦ ἐμοῦ ἰσχυρισμοῦ. Μεταξὺ

τῶν διαφόρων χειρογράφων τοῦ Σιμωνίδου ὑπῆρχε κατ' ἀξιοπίστους μαρτυρίας καὶ Βυζαντίς, περὶ ἧς δὲν γινώσκομέν τι εἰδικώτερον. Ἴδε τὸν Αἰῶνα τῆς 1 Ἰανουαρίου 1849. ἀρ. 929 Πρβλ. Ῥαγκαβῆν ἐν Πανδώρα Τόμ. Α' σ. 552. Τὴν Βυζαντίδα ταύτην νομίζω, ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν, καθ' ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι ἀποσπάσματι τοῦ προλόγου τοῦ κ. Σαράφη, συμπληρουμένων ἐκ τῶν προφορικῶν αὐτοῦ βεβαιώσεων, συνάγεται, ὅτι τὰ κατὰ τὸν βυζαντιακὸν αὐτοκρατορικὸν στόλον εἶνε μέρος μόνον τῶν 2085 χειρογράφων φύλλων ἅτινα ἔχει ὑπ' ὄψιν, ὧν τὰ λοιπὰ περιλαμβάνουσι τὰ κατὰ τὸν λοιπὸν δημόσιον βίον τῶν Βυζαντινῶν. Καὶ τὸ μέγεθος δὲ τῆς συγγραφῆς συνάδει πρὸς τὸν σιμωνίδειον χαρακτῆρα. Οὐκ ὀλίγα τῶν ἄλλων χειρογράφων τοῦ ἀνδρὸς ἦσαν οὐχ ἥττον μακρά. Ἡ Παγκόσμιος Ἱστορία Διορούπου Ἀνδρέου τοῦ Συμαίου συνέκειτο ἐκ σελίδων 1038, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν σελίδων περιελάμβανον αἱ ὑπὸ Ἱεροδάμαντος τοῦ Συμαίου περιλήψεις τῆς Περιόδου γῆς Ἑκαταίου τοῦ Μιλησίου, 2000 σελίδες τετάρτου μεγέθους ἀπῆρτιζον τὴν σύνοψιν τῆς φοινικικῆς ἱστορίας τοῦ Σαγχωνιάθωνος ὑπὸ Ἀνθιδάμαντος τοῦ Ἀλεξανδρέως, ἐκ σελίδων 792 συνεκροτεῖτο ἡ Ἀνακεφαλαίωσις εἰς τὴν τοῦ Δούριδος τοῦ Σαμίου Ἱστορίαν τῶν Ἑλληνικῶν, ἐκ σελίδων 833 ὁ Ναυαγίων ἀριθμὸς Εἰρηναίου τοῦ Σαμίου, ἐκ σελίδων 777 ἡ Ποικίλη Ἱστορία Λαοστέφου τοῦ Σαμίου, ἐξ 739 ἡ Πελασγῶν Ἱστορία Ξάνθου τοῦ Συμαίου, ἐξ 889 τὰ Ἑλληνικά Ἑλλαδίου τοῦ Ταφουσσαίου. Ἴδε Κ. Σιμωνίδου Γεωγραφικά κτλ. σ. ε' - ιδ'.

Ἐν δὲ ὀφείλω νὰ σημειώσω ἐν τέλει, ὅτι ἀληθῶς τὰ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν χειρόγραφα τῆς Βυζαντίδος, ἰδίως τὰ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. Σαράφη γεγραμμένα δι' ἀξιοσημειωτέρας γραφῆς, δὲν μαρτυροῦσι τὴν ἐντελεστέραν ἐκείνην ἐπιτήδευσιν βυζαντιακῶν χειροθεσιῶν, ἧτις ἤγαγεν εἰς τὴν μεσοῦντος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐξαπάτησιν διακεκριμένων φιλολόγων. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται, νομίζω, ἂν ἀποδεχθῶμεν, ὅτι τὰ χειρόγραφα ταῦτ' ἀνήκουσιν εἰς τὰ πρῶτα δοκίμια τοῦ Σιμωνίδου, ὅτε οὗτος ἤσκειτο ἀκόμη περὶ τὴν τέχνην τῆς πλαστογραφῆσεως παλαιῶν χειρογράφων. Πῶς δὲ τὸ χειρόγραφον, ἄχρηστον ἀποβὰν μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ δόλου τοῦ Συμαίου τερατουργοῦ, περιῆλθεν εἰς τὴν νῆσον, ἐν ἧ εὔρεν αὐτὸ ὁ κ. Σαράφης, δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ γνωσθῇ.

Μετὰ τὰ εἰρημένα δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ προσθέσω πολλὰ περὶ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τοῦ κ. Σαράφη. Αὐτῆς τῆς βάσεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ σαλευθείσης, συναποδεικνύεται, ὅτι μάταιοι ἀπέβησαν οἱ κόποι αὐτοῦ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἱστορίας τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου ἐκ τῶν πλαστῶν χειρογράφων. Εἶνε δὲ τοῦτο τοσοῦτον μᾶλλον λυπηρὸν καθ' ὅσον ὁ κ. Σαράφης μετὰ πολλῆς φιλοπονίας καὶ φιλοτιμίας ἠγωνίσθη νὰ μελετήσῃ τὰς λοιπὰς ἐκ τῶν προτέρων χρόνων γνωστὰς πηγὰς καὶ τὰς ἐρεῦνας τῶν νεωτέρων καὶ συνδυάσῃ τὰ ὑποτιθέμενα ἀξιόπιστα νέα εὐρήματα ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὰ πρότερον γνωστὰ, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὰς σημερινὰς προόδους τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνακοίνωσιν τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ μελετημάτων παρατηρεῖται πλὴν τῆς περὶ τὴν ἔκφρασιν δυσκολίας ἀμεθοδία τις, καθιστῶσα δυσχερῆ τὴν ἐκ τῶν φροντισμάτων αὐτοῦ ἄμεσον ὠφέλειαν. Δὲν διακρίνει δῆλα δὴ ὁ κ. Σαράφης, ὡς ὄφειλε, τὰ ἐκ τῶν χειρογράφων παραλαμβανόμενα καὶ τὰ ἐκ τῶν ἰδίων μελετῶν, οὐδὲ σημειώνει τὰς πηγὰς τῶν ὅσα ἐκθέτει. Ἐντεῦθεν δὲ μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν μάλιστα τοῦ πλαστοῦ τῶν χειρογράφων συναποβάλλει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καὶ μέγα μέρος τῆς λοιπῆς ὕλης τὸ μὴ προερχόμενον ἐξ αὐτῶν. Οὕτω π. χ. ἐξεπλάγην ἰδὼν ἐν σ. 353 τὰ ὀρθότατα περὶ τῆς ἐκ Βομβύκης (γρ. Βαμβύκης) τῆς Συρίας προλεύσεως τοῦ βομβυκίνου χάρτου, καὶ ἤμην περίεργος νὰ ἴδω, ἂν ταῦτα ὑπῆρχον ἐν τοῖς χειρογράφοις, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦτο παράδοξον, διότι ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία τῆς ὀνομασίας τοῦ βομβυκίνου χάρτου χρονολογεῖται ἀπὸ ὀλίγων μόνον ἐτῶν. Ἐμαθον δὲ παρὰ τοῦ κ. Σαράφη, ὅτι ταῦτα παρέλαβεν ἐκ τῆς Παλαιογραφίας τοῦ Θόμψωνος τῆς ὑπ' ἐμοῦ μεταφρασθείσης ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ (σ. 82). Ἡ αὐτὴ δὲ ἀπορία γεννᾶται καὶ ἐν ἄλλοις πλείστοις, οἷον ἐν τοῖς λεγομένοις περὶ τοῦ μονοκεφάλου καὶ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ σημαίᾳ (σ. 105 κ. ἐ.), ἐν οἷς πολλὰ τὰ νέα καὶ παράδοξα, ὧν ἕνια πλησιάζουσιν ἐν τούτοις εἰς τὸ ὀρθόν, καθ' ἃ θέλω ἀποδείξει ἄλλοτε δι' εἰδικῆς περὶ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ πραγματείας.

Ἐκ τῶν λεχθέντων γίνεται δῆλον, ὅτι μακρὰ ἀνάλυσις τῶν περιχομένων τῆς συγγραφῆς τοῦ κ. Σαράφη εἶνε τοῦτο μὲν δύσκολος, τοῦτο δὲ περιττή. Τὸ ἔργον τοῦ κριτοῦ θὰ εἶνε εὐκολώτερον, ὅταν ὁ κ. Σαράφης ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχασιν αὐτοῦ περὶ ἐκδόσεως συνεχείας,

ἐν ἧ θὰ ἐκθέσῃ τίνα εὔρεν ἐν τοῖς χειρογράφοις καὶ πόθεν παρέλαβεν ἢ συνήγαγε τὴν νῦν μετ' αὐτῶν ἀδιακρίτως συμφυρομένην ὕλην.

Ἄλλὰ τί θὰ γείνωσιν ἢ μᾶλλον πρέπει νὰ γείνωσι τὰ λοιπὰ χειρόγραφα τὰ τε περὶ τοῦ βυζαντιακοῦ στόλου πραγματευόμενα καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συναποτελοῦντα τὴν ὅλην Βυζαντίδα; Διότι εἶνε πλαστά, διότι εἶνε σιμωνίδια, εἶνε ἄρα καὶ ὅλως ἀπόβλητα; Ἄλλὰ γινώσκωμεν ἄριστα, ὅτι ὁ Σιμωνίδης πλὴν πλαστῶν μυθευμάτων ὑπ' αὐτοῦ δημιουργουμένων διέτριβε καὶ περὶ γνησίους κώδικας, καὶ ἐξέδωκε δὲ τίνα κείμενα πλὴν τῶν πλαστῶν, περὶ ἃ προέκρινε νὰ διατρίβῃ. Πόθεν ἢ ὕλη τῶν 2085 σελίδων τῶν χειρογράφων τῆς Βυζαντίδος; Παρὰ τῷ κ. Σαράφῃ εὐρίσκομεν γνῶσιν καὶ τῶν παρ' ἄλλοις Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσιν εἰδήσεων περὶ τῶν ναυτικῶν πραγμάτων τοῦ Βυζαντίου. Ἄν ταῦτα περιλαμβάνωνται ἐν τοῖς χειρογράφοις καὶ δὲν παρελήφθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σαράφῃ κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῶν συγγραφέων περὶ ὧν ὁ λόγος — ἐπαναλαμβάνω, ὅτι περὶ τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ ποφανθῶμεν πρὶν ἢ μεθοδικώτερον διακριθῇ ἢ προέλευσις τῶν ἐκασταχοῦ εἰδήσεων, — δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τὴν παρήγορον ἐλπίδα, ὅτι καὶ ἄλλα τυχόν, ἔστωσαν καὶ ὀλίγα, προέρχονται ἐκ πηγῶν, ἃς εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Σιμωνίδης, δὲν ἔχομεν δὲ ἡμεῖς. Χάριν ταύτης λοιπὸν τῆς καθησυχάσεως ἡμῶν καὶ πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ αὐτῆς τῆς ματαιοσκόλου περιεργείας δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπος ἢ ἐν μεθοδικῇ τοῦλάχιστον περιλήψει κατὰ κριτικὸν τρόπον ἔκδοσις τῶν χειρογράφων. Ἄς διαβουκοληθῶμεν, ἔστω, ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἐν συγγραφῇ 2085 σελίδων ὁ Σιμωνίδης δὲν εἶχεν, ὡς εἶχεν ἄλλως ἐν ἄλλοις αὐτοῦ κατασκευάσμασιν, οὐ μὴν ἄλλὰ καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν περὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στόλου, τὴν τεραστίαν ὑπομονὴν καὶ τὴν κολοσσιαίαν μυθοπλαστικὴν δύναμιν νὰ πλάσῃ τὰ πάντα ἐκ τοῦ μηδενός. Ὑπὸ τοιαύτην ἐποψίν δὲν θὰ ἦτο ὅλως ἄχρηστον τὸ δημοσίευμα. Ἡ δὲ ἱστορικὴ κριτικὴ, ἀγρύπνως πάντοτ' ἐγρηγοροῦσα, δὲν θὰ ὀκνήσῃ νὰ δικάσῃ πεφωτισμένως καὶ εὐσυνειδήτως καὶ ἢ νὰ δεχθῇ ὅσα ἠδύναντο νὰ ὑπόθεθῶσιν ἀληθῆ ἢ πιθανά, παρελημμένα ἐκ πηγῶν τυχόν ἀπολεσθεισῶν, ἀλλ' ἀξιοπίστων, ἢ νὰ ρίψῃ ἀμειλίχτως εἰς τὸν Κεάδαν τὸ ὅλον, καταδικαζόμενον εἰς μοῖραν περιέργου μόνον παραδοξογραφίας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Φεβρουαρίου ἤρξαντο ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐποπτείαν τοῦ κ. Ἀδαμαντίου Ἀδαμαντίου δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας συστηματικαὶ ἐργασίαι ἐν Μυστρᾷ πρὸς «ὑποστήριξιν, συντήρησιν καὶ εὐπρέπειαν» τῶν μνημείων τῆς βυζαντιανῆς πόλεως.

Ὁ νῦν ἀναστηλούμενος ναὸς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, ὁ παλαιότατος τῶν τοῦ Μυστρᾷ, ἦτο τελείως ἠρειπωμένος, μόλις παρέχων καιρὸν εἰς διάσωσιν. Καὶ πρῶτον μὲν ἐκαθαρίσθη ὁ ναὸς καὶ ἐξεχωματώθη ἀπὸ τῶν παντοίων ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐπιχώσεων· ἔπειτα δὲ ἤρξατο μεθοδικὴ ἐργασία συμπληρώσεως καὶ ἀνεγέρσεως τῶν καταπεπιτωκότων αὐτοῦ μελῶν. Κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν ταύτην ἀνευρέθησαν τάφῃ πληθεῖς ὄστῶν. Ἡ πρόσοψις τοῦ ἱεροῦ, ἣτις ἦτο ἐπιμελῶς εἰργασμένη, ἀλλὰ κατεστραμμένη, ἀνεκτίσθη κατὰ τὰ ἐλλείποντα μέρη· ἀνηγέρθησαν δὲ τὰ παράθυρα μετὰ τῶν ποικίλων ἐκ πλίνθων ἀψιδωτῶν κοσμημάτων καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὰ διαζώματος. Συγχρόνως, εἰς τὰς λοιπὰς προσόψεις, ἠρειπωμένας καὶ ταύτας, ἀνηγέρθησαν τὰ ποικιλοτρόπως κεκοσμημένα παράθυρα τῶν καμαρῶν μετὰ τῶν κιονίσκων καὶ διαζωμάτων, ἐκ πύρου φιλοτεχνηθέντων. Πρὸς ἀνέγερσιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν τούτων ἢ διακοσμητικῶν μελῶν ὑπόδειγμα λαμβάνεται ἐλάχιστον περισωθὲν κατὰ χώραν τμῆμα ἢ ἄλλων μνημείων τοῦ Μυστρᾷ παρόμοιαι λεπτομέρειαι. Μετὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν διλόβων τούτων παραθύρων ἀνηγέρθησαν καὶ αἱ καταπεσοῦσαι Ν. καὶ Β. καμάραι καὶ ὑπεστηρίχθη προσωρινῶς τὸ ὑπεράνω αὐτῶν χαῖνον μεγαλοπρεπὲς τύμπανον, οὕτω δ' ἐξησφαλίσθη ἀπὸ παντὸς κινδύνου καὶ ἀνεστηλώθη μέγρι τοῦ τρούλλου τὸ περικαλλὲς μνημεῖον.

Συγχρόνως δὲ πρὸς τὴν κυρίαν ταύτην ἐργασίαν ὁ κ. Ἀδαμαντίου προβαίνει καὶ εἰς ὑποστήριξιν παντὸς κινδυνεύοντος μνημείου τοῦ μεσαιωνικοῦ ἐρειπιῶνος. Οὕτως ὑπεστηρίχθη δι' ἐπικλινούς ἀντερείσματος πύργος σεσαθρωμένος κατὰ τὴν ΒΔ. γωνίαν τοῦ ἐξωτερικοῦ περιτειχίσματος. Καλλίστη δὲ ἠρειπωμένη πρόσοψις τοῦ ἐστιατορίου τῆς μονῆς τῆς Περιδλέπτου συνεπληρώθη κατὰ τὴν ἀπλὴν καὶ κατὰ τὴν κλασικὴν βυζαντιανὴν τοιχοδομίαν, ἀνεγερθέντος καὶ τοῦ μεσαίου περικόμφου αὐτῆς παραθύρου.

Ἄξια μνείας εἶνε καθάρισθαι ἀπὸ ἐπιχωματώσεων βυζαντιακαὶ δεξαμεναί, μάλιστα δὲ ἡ τῆς Ἁγίας Σοφίας, συνισταμένη ἐκ διπλῆς στοᾶς ὑποβασταζομένης διὰ κίωνων. Πᾶσα δὲ καθ' ὅλου ἐργασία συντελεῖται ἐν Μυστρᾷ οὐ μόνον πρὸς διάσωσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐπρέπειαν τῆς μεσαιωνικῆς πόλεως.

— Τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως τοῦ κ. Ἀδ. Ἀδαμαντίου ἐδραβεύθησαν ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ γραμμάτων διὰ βραβείου 500 φρ. ἐκ τοῦ κληροδοτήματος Bordin.

— Ἐπίσημον προαγωγὴν λαμβάνουσιν ἐν Παρισίοις αἱ βυζαντιακαὶ σπουδαί. Ἡ ἐν τῇ Σορδόνῃ ἐδρα τοῦ κ. Καρόλου Diehl προεβιβάσθη ἀπὸ ἐπιδοθητικῆς εἰς τακτικὴν ἐδραν (chaire magistrale) τῆς βυζαντιακῆς ἱστορίας.

ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΑΛΕΝΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΟΣ

Ἐπὶ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην θὰ περιλαμβάνωνται τὸ ἐξῆς αἰ εἰς ἡμᾶς στελλόμεναι δημοσιεύσεις ἐκείναι, ὅσαι εἴτε ὡς κείμεναι ἀπώτερον τῆς ὕλης τῆς περιλαμβανομένης εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονος, εἴτε δι' ἄλλους λόγους δὲν θὰ γείνωσι μὲν θέμα ἰδίαις βιβλιοκρισίας, ἀλλ' οὐχ ἤττον ἐνδιαφέρουσι τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας. Παραλείπεται δὲ ἡ μνεία τῶν νέων τευχῶν τῶν περιοδικῶν, μεθ' ὧν ἀνταλλάσσεται ὁ Νέος Ἑλληνομνημων καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀποστελλομένων βιβλιοπωλικῶν καταλόγων.

Δ. Φίλιου Ἑλευσίς. Μυστήρια, ἐρείπια καὶ μουσεῖον αὐτῆς (μετὰ πολυχρώμου διαγράμματος). Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1906.

A[thos] R[omanos] Persécutions des Grecs en Bulgarie. Athènes. P. D. Sakellarios imprimeur-éditeur. 1906.

Ἡ ἐνδοξος Ὑδρα ἦτοι μέρος τῆς κατὰ τὸν ἱερόν ἀγῶνα τοῦ 1821 διαμειφθείσης ὑδραϊκῆς ἀλληλογραφίας ἀρυσθεῖσα ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἀρχείου τοῦ δήμου Ὑδρας. Ἐκδίδεται δαπάνῃ τοῦ δήμου Ὑδρας ἐπιμελείᾳ Δημητρίου Ν. Φαμελιάρη δημαρχεύοντος. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τῶν τυπογραφικῶν καταστημάτων Ἀθανασίου Ἀντ. Παπασπύρου καὶ Ἰωάννου Δέλυδε. 1905.

Arthur Mentz Beiträge zur Osterfestberechnung bei den Byzantinern. Inaugural-Dissertation zur Erlangung der Würde eines Doctor philosophiae et Magister liberalium artium der Albertus-Universität zu Königsberg i. Pr. Königsberg i. Pr. Buchdruckerei R. Leupold. 1906.

Νικ. Σαριπόλου Ἡ πρώτη ἐθνοσυνέλευσις καὶ τὸ πολίτευμα τῆς Ἐπιδάυρου τοῦ 1822. Ἐν Ἀθήναις. 1907.

Dr Giambattista Cervellini Marino, Emanuele e Costantino Zane (Estratto dal Nuovo Archivio Veneto. Nuova Serie, Vol. XII, p. II). Venezia. 1907.

» **Documento inedito Veneto - Cretese del Dugento.** Padova. 1906. Tip. Seminario.

Κατάλογος καὶ ἱστορία τοῦ Μουσείου τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας καὶ τέχνης μετ' εἰκόνων ὑπὸ Γ. Λαμπάκη. Ἐν Ἀθή-

ναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Σπυρίδωνος Κουσουλίνου. 1906.

Π. Καρολίδου Ἐγχειρίδιον Βυζαντινῆς ἱστορίας μετὰ τῶν κυριωτάτων κεφαλαίων τῆς λοιπῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας πρὸς χρῆσιν τῶν φοιτητῶν τῆς φιλολογίας. Ἐκδότης Νικ. Τζάκας. 1906.

Νίκου Α. Βέη Παρατηρήσεις εἰς τὸ «Συναξάριον τῶν εὐγενικῶν γυναικῶν καὶ τιμιωτάτων ἀρχοντισσῶν» (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ Θ' ἔτους). Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Ἑστία. 1906.

» Κατάλογος τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς ἐν Ἀροανείᾳ μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ Θ' ἔτους). Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Ἑστία. 1906.

F. de Simone Brouwer (Φ. Δὲ Σιμωνέ Μπροῦβερ) *La scelta della moglie commedia politica in un atto di Demetrio Paparrigopulo. Prima versione Italiana con un cenno sulla vita e sulle opere dell'autore.* Napoli Tipografia della R. Università. 1904.

» Ἡ ψυχὴ τῆς Ἑλλάδος. Ἀρχαῖον διήγημα. Ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Πανεπιστημίου. 1905.

» *Amore anima del mondo. Poesia di Costantino Triantafillis. Versione e biografia.* Napoli Tipografia della Regia Università. 1906.

» Μικρὰ ἐκλογή πεζῶν καὶ ποιήσεων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας μετὰ βιογραφιῶν τῶν συγγραφέων πρὸς χρῆσιν τῶν ἐμπορικῶν σχολείων καὶ τῶν ξένων γλωσσῶν. Ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας. Βιβλιοπωλεῖον Φ. Μπικκιεράη. 1906.

» *Galatea Dramma in prosa in cinque atti di Spiridione Vassiliadis. Versione Italiana con introduzione e note.* Napoli. Tipografia della R. Università. 1906

» *Due racconti di Demetrio Vikelas recati in Italiano con una Notizia sull'Autore.* Napoli. Tipografia della R. Università. 1906.

» Ἡ οἰκία τοῦ Γλαύκου. Διηγημάτιον. Ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας. Τυπογραφεῖον τοῦ Πανεπιστημίου. 1906.